

Odkaz:

Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 4. října 1991, Foonds voor Arbeidsongevallen proti Madeleine De Paep, věc C-196/90, Recueil 1991, s. I-4815¹

Klíčová slova:

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Hof van Cassatie – Belgie. Pracovník zaměstnaný na palubě rybářské lodi plující pod vlajkou Spojeného království odměňovaný belgickým podnikem – Pracovní úraz na palubě lodi – Určení právní úpravy použitelné na pracovní poměr a v oblasti sociálního zabezpečení

Předmět:

O výkladu článků 48 a 51 Smlouvy o EHS a čl. 3 odst. 1, čl. 13 odst. 12 písm. b) a čl. 14 odst. 2 písm. c) nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. července 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství (Úř. věst. L 149, s. 2) ve znění platném v únoru 1980 (následně kodifikovaném a zveřejněném v Úř. věst. C 138, s. 1)

Skutkové okolnosti:

ZPRÁVA K JEDNÁNÍ
předložená ve věci C-196/90

Skutkový a právní rámec

1. Účastník řízení podávající kasační opravný prostředek, Fonds voor Arbeidsongevallen (dále jen „Fonds“), je veřejnou institucí, jejímž posláním podle čl. 58 odst. 1 belgického zákona o pracovních úrazech ze dne 10. dubna 1971 (*Moniteur belge* 1971 s. 5201) ve znění platném v rozhodné době je „1. zajišťovat náhradu škod vzniklých v důsledku pracovních úrazů námořníků v souladu s ustanoveními tohoto zákona“.
2. Odpůrcem, proti němuž směřuje kasační opravný prostředek, je Madeleine De Paep, manželka Germaina Ackxe a matka Pieta Ackxe, kteří zahynuli při ztroskotání rybářské lodi „Hosanna“, na níž byli zaměstnáni.
3. Předmětem sporu účastníků je přiznání doživotní renty, kterou M. De Paep požaduje od Fonds jako odškodnění za smrt syna.
4. Skutkový základ sporu lze shrnout následovně. Plavidlo „Hosanna“ patřilo společnosti s ručením omezeným De Pax se sídlem v Knokke-Heist (Belgie), jejíž vedoucí byla paní De Paep. V důsledku najetí na mělčinu dne 20. července 1979 bylo plavidlo značně poškozeno a bylo prohlášeno za nezpůsobilé námořní plavby. Podle belgické právní úpravy mohl být vydaný zákaz vyplutí zrušen až po řádně schválené opravě plavidla.
5. Plavidlo bylo dne 29. ledna 1980 prodáno anglické společnosti Minerva Fisheries Ltd., která jej nechala zaregistrovat jako britské plavidlo. Polovinu akcií této anglické společnosti

¹ Jednací jazyk: nizozemština

vlastnil jistý O'Connors společně s manželkou, druhou polovinu Germain Ackx a jeho manželka Madeleine De Paep.

6. Plavidlo bylo před svou poslední plavbou bez předchozí opravy narychlo pojištěno na částku 82 000 GBP. V noci z 15. na 16. února 1980 plavidlo údajně ztroskotalo za krajně podezřelých okolností; kapitán lodi Germain Ackx a člen posádky Piet Ackx byli prohlášeni za nezvěstné. Rozsudkem rechtbank van eerste aanleg te Brugge ze dne 15. září 1981 byli úředně prohlášeni za mrtvé. V době nehody byl Piet Ackx dosud odměňován společností De Pax.

7. Ustanovení čl. 13 odst. 2 písm. b) nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství, ve znění platném v rozhodné době [viz kodifikované znění nařízení č. 1408/71 v Úř. věst. č. C 138 ze dne 9. června 1980 s. 1; dotčené ustanovení se v podstatě shoduje s ustanovením čl. 13 odst. 2 písm. c) současného znění nařízení], stanoví následující:

„2. S výhradou ustanovení článků 14 až 17:

a) ...

b) osoba zaměstnaná na palubě lodi plující pod vlajkou členského státu podléhá právním předpisům uvedeného státu.“

8. Ustanovení čl. 14 odst. 2 písm. c) nařízení č. 1408/71, opět ve znění platném v rozhodné době (jedná se v podstatě o čl. 14b odst. 4 v současně platném znění), nicméně povolují výjimku z předchozího pravidla, neboť stanoví následující:

„Pravidla uvedená v čl. 13 odst. 2 písm. b) se použijí s výhradou těchto výjimek a zvláštností:

...

c) Pracovník zaměstnaný na palubě lodi plující pod vlajkou členského státu a odměňovaný za tuto práci podnikem nebo osobou, jejichž sídlo nebo bydliště je na území jiného členského státu, podléhá právním předpisům posledně uvedeného členského státu, má-li své bydliště na území tohoto členského státu; podnik nebo osoba vyplácející odměnu jsou pro účely uvedených právních předpisů považovány za zaměstnavatele.“

9. Fonds odmítl uskutečnit platbu požadovanou M. De Paep. Tato následně podala žalobu u arbeidsrechtbank te Brugge (Belgie). Tento soud rozsudkem ze dne 28. prosince 1982 žádosti M. De Paep vyhověl.

10. Fonds se proti tomuto rozsudku odvolal k arbeidshof te Gent, afdeling Brugge. Tento soud vyšel z názoru, že Piet Ackx měl v době nehody bydliště v Belgii a i když byl zaměstnán na palubě britské rybářské lodi, pobíral za svou práci odměnu od podniku sídlícího v Belgii, tudíž se domníval, že podmínky čl. 14 odst. 2 písm. c) nařízení č. 1408/71 byly splněny a mají být použity belgické právní předpisy o pracovních úrazech. Přiznal tudíž M. De Paep rentu odpovídající 20 % roční mzdy Pieta Ackxe.

11. Fonds podal proti rozsudku arbeidshof te Gent kasační opravný prostředek.

12. Hof van Cassatie van België byl postaven před dva problémy. Za prvé konstatoval, že podle čl. 89 odst. 2 belgického zákona ze dne 5. června 1928 o smlouvách o námořní službě (*Moniteur belge* ze dne 26. 7. 1928) je důvodem ukončení platnosti smlouvy, bez ohledu na její povahu, mimo jiné i úředně zjištěná nezpůsobilost lodi k plavbě. Hof van Cassatie vyšel ze skutečnosti, že plavidlo „Hosanna“ bylo prohlášeno za nezpůsobilé námořní plavby, a dospěl k názoru, že Piet Ackx nebyl podle belgických zákonů v době nehody vázán pracovní smlouvou. Položil si však otázku, zda pro účely použití čl. 13 odst. 2 písm. b) a čl. 14 odst. 2 písm. c) nařízení č. 1408/71 má být pracovní poměr mezi námořníkem a podnikem, který mu vyplácí odměnu, posuzován z hlediska právních předpisů země, v níž má tento podnik sídlo.

13. Za druhé Hof van Cassatie konstatoval, že čl. 76 odst. 1 výše uvedeného belgického zákona ze dne 10. dubna 1971 o pracovních úrazech považuje za „námořníky“: „4. posádky belgických rybářských lodí“. S ohledem na zjištění, že dotyčné plavidlo plulo v době nehody pod britskou vlajkou, dospěl k závěru, že nelze použít belgický zákon o pracovních úrazech. Položil si však otázku, v jakém rozsahu je třeba použít nařízení č. 1408/71 vzhledem k tomu, že zúčastněné osobě vyplácel odměnu podnik se sídlem v Belgii.

14. Hof van Cassatie van België uvážil, že ve sporu vyvstávají problémy výkladu článků 48 a 51 Smlouvy o EHS a ustanovení nařízení č. 1408/71, a rozsudkem ze dne 18. června 1990 podle článku 177 Smlouvy o EHS rozhodl přerušit řízení do doby, než Soudní dvůr rozhodne o následujících předběžných otázkách:

„Za předpokladu, že osoba s bydlištěm v Belgii, zaměstnaná na palubě rybářské lodi plující pod anglickou vlajkou a odměňovaná podnikem sídlícím v Belgii, utrpěla na této lodi pracovní úraz:

1) Mají být čl. 13 odst. 2 písm. b) [nově písmeno c)] a čl. 14 odst. 2 písm. c) (nově článek 14b) nařízení (EHS) č. 1408/71 vykládány tak, že daný pracovní poměr mezi dotyčnou osobou a podnikem, který jí vyplácí odměnu, má být posuzován z hlediska právních předpisů země, v níž má podnik sídlo?

2) Mají být ustanovení práva Společenství ohledně volného pohybu pracovníků a rovného zacházení s nimi ve členských státech, zejména články 48 a 51 Smlouvy o EHS, čl. 3 odst. 1, čl. 13 odst. 2 písm. b) [nově písmeno c)] a čl. 14 odst. 2 písm. c) (nově článek 14b), vykládána tak, že brání tomu, aby právní předpisy příslušné země upravující pracovní smlouvu a náhradu škod způsobených pracovními úrazy svými účinky zabraňovaly dotyčné osobě odvolávat se na tyto právní předpisy v rámci pracovního poměru s podnikem, který jí vyplácí odměnu, i v rámci vztahu (jejího i jejích právních nástupců) s pojistitelem pracovních úrazů s odůvodněním, že plavidlo nepluje pod vlajkou státu, v němž má podnik sídlo?“

Řízení

15. Rozsudek Hof van Cassatie byl zapsán kanceláří Soudního dvora dne 28. června 1990.

16. Komise Evropských společenství dne 16. října 1990 předložila písemné vyjádření v souladu s článkem 20 Protokolu o statutu Soudního dvora Evropských společenství.

17. Po vyslechnutí soudce zpravodaje a stanoviska generálního advokáta rozhodl Soudní dvůr o zahájení ústní části řízení bez dokazování a přidělil věc šestému senátu. Komise byla vyzvána k podání písemné odpovědi na jednu otázku.

Písemná vyjádření

K první otázce

18. Komise upozornila, že nařízení č. 1408/71 se použije na pracovníky ve smyslu čl. 1 písm. a) a na „odvětví sociálního zabezpečení“ vyjmenovaná v článku 4, avšak neurčuje, kterým vnitrostátním občanským právem se řídí smluvní poměr mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem. Podle názoru Komise se jedná o záležitost mezinárodního práva soukromého. Komise v tomto ohledu zmiňuje článek 6 Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy otevřené k podpisu v Římě dne 19. června 1980 (Úř. věst. L 266), i když tato dohoda dosud nevstoupila v platnost.

19. Skutečnost, zda se pracovní smlouva mezi společnostmi De Pax a Pietem Ackxem řídí belgickým nebo anglickým právem, nicméně není podstatná. Použitelné právní předpisy se v žádném případě nemohou dotknout práv pracovníka, jichž požívá na základě nařízení. Fonds se při tvrzení, že Piet Ackx nebyl vázán pracovní smlouvou, nemůže v tomto ohledu dovolávat čl. 89 odst. 2 belgického zákona o smlouvách o námořní službě.

Ke druhé otázce

20. Podle Komise je pro postavení pracovníka ve smyslu nařízení č. 1408/71 – a tudíž pro použitelnost tohoto nařízení – určující, zda je dotyčná osoba zapojena do systému sociálního zabezpečení za podmínek uvedených v čl. 1 písm. a). Za účelem zjištění, jedná-li se o tento případ, je třeba odvolat se na právní předpisy, jimž zúčastněná osoba podléhá v souladu s ustanoveními hlavy II nařízení. V projednávaném případě by s ohledem na čl. 14b odst. 4 měly být použity belgické právní předpisy, neboť ač rybářská loď v době nehody plula pod britskou vlajkou, je jisté, že Piet Ackx měl bydliště v Belgii a podnik, který mu vyplácel odměnu, rovněž sídlil v Belgii.

21. Komise dále upozornila, že podle ustálené judikatury Soudního dvora nemohou vnitrostátní právní předpisy, použitelné v souladu s hlavou II nařízení, klást územní podmínky, které by jim samotným bránily v použitelnosti. Odvolává se v tomto ohledu na rozsudky ze dne 15. prosince 1976, Mouthaan (věc 39/76, Recueil s. 1901), ze dne 23. září 1982, Koks (věc 275/81, Recueil s. 3013) a Kuijpers (věc 276/81, Recueil s. 3027), ze dne 10. července 1986, Luijten (věc 60/85, Recueil s. 2365) a ze dne 3. května 1990, Kits van Heijningen (věc C-2/89, Recueil s. I-1755).

22. Podle názoru Komise je zejména nutno držet se výkladu ustanovení čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1408/71, obsaženého ve výše uvedeném rozsudku Soudního dvora ze dne 3. května 1990 – Kits van Heijningen ohledně podmínky bydliště, kterou ukládají nizozemské právní předpisy, rovněž v případě ustanovení čl. 14b odst. 4 téhož nařízení, pokud jde o podmínku státní příslušnosti plavidla, kterou stanoví belgické právní předpisy.

23. Z výše uvedené judikatury vyplývá, že kolizní normy hlavy II nařízení č. 1408/71 nejen že vylučovací metodou stanoví použitelné vnitrostátní právní předpisy, ale rovněž stanoví nepoužitelnost vnitrostátních ustanovení určujících místní příslušnost, pokud tato vedou k neaplikovatelnosti daných právních předpisů, v jejímž důsledku by dotčená osoba nebyla zapojena do žádného systému sociálního zabezpečení.

24. Komise navrhuje Soudnímu dvoru, aby na obě předběžné otázky odpověděl následovně:

„Pro osoby nebo jejich právní nástupce, na něž se vztahují ustanovení hlavy II nařízení (EHS) č. 1408/71, zejména čl. 13 odst. 2 písm. c) a čl. 14b odst. 4, mají tato ustanovení za následek neaplikovatelnost ustanovení použitelných vnitrostátních právních předpisů, podle nichž je zapojení zúčastněné osoby do systému sociálního zabezpečení, stanoveného těmito právními předpisy, přímo či nepřímo podmíněno tím, aby byla tato osoba zaměstnána na palubě lodi, plující pod vlajkou uvedeného členského státu.“

Odpověď na otázku Soudního dvora

25. Soudní dvůr požádal Komisi, aby upřesnila, která ustanovení nařízení č. 1408/71 brání použití čl. 89 odst. 2 belgického zákona ze dne 5. června 1928, a aby vyložila úvahy, které ji dovedly k tomuto výkladu.

26. Komise v odpovědi na tuto otázku upozornila, že čl. 89 odst. 2 belgického zákona ze dne 5. června 1928 není v projednávaném případě použitelný, a to ani z pohledu vnitrostátního práva či mezinárodního práva soukromého, ani z pohledu práva Společenství.

27. Pokud jde o *vnitrostátní právo*, použití uvedeného ustanovení je v projednávaném případě irelevantní ze dvou příčin. Za prvé: podle článku 17 zákona z roku 1928 nelze tento zákon použít na smlouvu o námořní službě, „která byla uzavřena v Belgii belgickým námořníkem o práci na palubě cizího plavidla“. Komise připomíná, že Piet Ackx se v době nehody plavil na palubě britského plavidla.

28. Za druhé: i kdyby bylo možno zákona z roku 1928 k datu nehody použít, nemohl by vyloučit použití belgického zákona o pracovních úrazech, neboť podle podmínek čl. 6 odst. 1 tohoto zákona „neplatnost smlouvy o námezdní práci nelze stavět proti použití tohoto zákona“. Komise v tomto ohledu dodává, že i kdyby podle belgického zákona z roku 1928 v době nehody neexistovala smlouva o námořní službě, byly splněny všechny náležitosti podle belgického obecného práva (práce, vyplácení odměny a vztah podřízenosti), podle nichž lze dovést, že mezi Pietem Ackxem a společností De Pax existoval pracovní poměr.

29. Komise má za to, že pokud se pracovní poměr mezi Pietem Ackxem a společností De Pax podle norem *mezinárodního práva soukromého* aplikovaného vnitrostátním soudem řídí britským právem, belgický zákon z roku 1928 je v důsledku toho nepoužitelný; nicméně, zákon z roku 1928 se nepoužije ani v případě, pokud se pracovní poměr řídí belgickým právem, z důvodů uvedených výše.

30. Komise konečně zastává názor, že pokud by se v rozporu s předchozími úvahami dalo dovést, že existence platné pracovní smlouvy ve smyslu zákona z roku 1928 je podmínkou pro použití belgického zákona o pracovních úrazech na projednávaný případ, z hlediska *práva*

Společenství by vyvstala otázka slučitelnosti čl. 89 odst. 2 zákona z roku 1928 s čl. 14b odst. 4 (v současném znění) nařízení č. 1408/71.

31. Komise v tomto ohledu uvádí, že vnitrostátní ustanovení, podle něhož je námořnickova pracovní smlouva ukončena nezpůsobilostí plavidla k plavbě, samo o sobě nepředstavuje územní kritérium vedoucí k nepoužitelnosti belgického práva sociálního zabezpečení. Požadavek existence pracovní smlouvy je namísto toho podmínkou zapojení do belgického systému sociálního zabezpečení.

32. Bylo by nicméně možno zastávat názor, že v případě, jakým je věc projednávaná v původním řízení, se podle čl. 89 odst. 2 zákona z roku 1928 nemůže jednat o „pracovní úraz“. Tento argument by vedl k nepoužitelnosti belgické právní úpravy pracovních úrazů na případ Pieta Ackxe. Jinými slovy osoba, spadající do osobní působnosti nařízení č. 1408/71, by nebyla pojištěna proti riziku, spadajícímu do jeho věcné působnosti. Tento důsledek je tedy neslučitelný s čl. 14 odst. 4 nařízení (v současném znění).

Právní otázky:

¹ Rozsudkem ze dne 18. června 1990, došlým kanceláři Soudního dvora dne 28. června, položil Hof van Cassatie van België podle článku 177 Smlouvy o EHS dvě předběžné otázky ohledně výkladu článků 48 a 51 Smlouvy o EHS, jakož i čl. 3 odst. 1, čl. 13 odst. 2 písm. b) a čl. 14 odst. 2 písm. c) nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství (Úř. věst. L 149, s. 2) ve znění platném v únoru 1980 (následně kodifikovaném a zveřejněném v Úř. věst. C 138, s. 1).

² Tyto otázky vyvstaly v rámci sporu mezi účastníkem řízení podávajícím kasační opravný prostředek, Fonds voor Arbeidsongevallen, belgickou veřejnou institucí, jejímž posláním je náhrada škod vzniklých v důsledku pracovních úrazů (dále jen „Fonds“) a odpůrcem Madeleine De Paep ohledně odmítnutí Fonds přiznat M. De Paep doživotní rentu jako náhradu škody vzniklé smrtí jejího syna Pieta Ackxe.

³ Ze spisu vyplývá, že Piet Ackx byl v době nehody zaměstnán spolu s manželem M. De Paep Germainem Ackxem na palubě lodi „Hosanna“. Majitelem plavidla byla společnost De Pax se sídlem v Knokke-Heist (Belgie), jejíž vedoucí byla M. De Paep. V důsledku najetí na mělčinu dne 20. července 1979 bylo plavidlo značně poškozeno a bylo prohlášeno za nezpůsobilé námořní plavby. Podle belgické právní úpravy mohl být vydaný zákaz vyplutí zrušen až po řádně schválené opravě plavidla. Žádné opravy však na lodi nebyly provedeny.

⁴ Plavidlo bylo dne 29. ledna 1980 prodáno britské společnosti Minerva Fisheries Ltd., která je zaregistrovala ve Spojeném království. Paní De Paep a její manžel Germain Ackx byli majiteli poloviny akcií této společnosti.

⁵ V noci z 15. na 16. února 1980 plavidlo ztroskotalo na moři. Kapitán Germain Ackx a člen posádky Piet Ackx byli prohlášeni za nezvěstné. Rozsudkem rechtbank van eerste aanleg te Brugge ze dne 15. září 1981 byli úředně prohlášeni za mrtvé. V době nehody byl Piet Ackx dosud odměňován společností De Pax.

⁶ Když Fonds odmítl přiznat M. De Paep doživotní rentu, kterou požadovala jako náhradu škody způsobené smrtí jejího syna, posledně jmenovaná podala žalobu u

arbeidsrechtbank te Brugge. Tento soud žádosti M. De Paep vyhověl rozsudkem ze dne 28. prosince 1982.

7 Fonds se proti tomuto rozsudku odvolal k arbeidshof te gent. Arbeidshof rozsudkem ze dne 9. června 1988 rozhodl, že v souladu s kolizními normami podle nařízení č. 1408/71 mají být na projednávaný případ použity belgické právní předpisy o pracovních úrazech, a přiznal M. De Paep rentu odpovídající 20 % roční mzdy jejího syna.

8 Hof van Cassatie van België, k němuž se Fonds proti rozsudku arbeidshof te gent odvolal, byl postaven před dva problémy. Za prvé konstatoval, že podle čl. 89 odst. 2 belgického zákona ze dne 5. června 1928 o smlouvách o námořní službě (*Moniteur belge* ze dne 26. 7. 1928) je důvodem ukončení platnosti pracovní smlouvy, bez ohledu na její povahu, mimo jiné i úředně zjištěná nezpůsobilost lodi k plavbě. Hof van Cassatie vyšel ze skutečnosti, že plavidlo „Hosanna“ bylo prohlášeno za nezpůsobilé námořní plavby, a dospěl k názoru, že Piet Ackx nebyl podle belgických zákonů v době nehody vázán pracovní smlouvou. Položil si však otázku, zda pro účely použití čl. 13 odst. 2 písm. b) a čl. 14 odst. 2 písm. c) nařízení č. 1408/71 má být platnost pracovní smlouvy nebo pracovní poměr mezi námořníkem a podnikem, který mu vyplácí odměnu, posuzován z hlediska právních předpisů země, v níž má tento podnik sídlo.

9 Za druhé Hof van Cassatie zdůraznil, že podle čl. 58 odst. 1 bodu 1 belgického zákona ze dne 10. dubna 1971 o pracovních úrazech (*Moniteur belge* 1971 s. 5201) ve znění platném v době nehody je posláním Fonds zajišťovat náhradu škody způsobené pracovními úrazy námořníků, přičemž podle čl. 76 odst. 1 téhož zákona jsou za „námořníky“ považovány: „4. posádky belgických rybářských lodí“. S ohledem na zjištění, že dotčené plavidlo plulo v době nehody pod britskou vlajkou, dospěl k závěru, že nelze použít belgický zákon o pracovních úrazech. Položil si však otázku, v jakém rozsahu je třeba použít nařízení č. 1408/71 vzhledem k tomu, že zúčastněné osobě vyplácel odměnu podnik se sídlem v Belgii.

10 V této souvislosti položil Hof van Cassation van België Soudnímu dvoru následující otázky:

„Za předpokladu, že osoba s bydlištěm v Belgii, zaměstnaná na palubě rybářské lodi plující pod anglickou vlajkou a odměňovaná podnikem sídlícím v Belgii, utrpěla na této lodi pracovní úraz:

1) Mají být čl. 13 odst. 2 písm. b) [nově písmeno c)] a čl. 14 odst. 2 písm. c) (nově článek 14b) nařízení (EHS) č. 1408/71 vykládány tak, že daný pracovní poměr mezi dotyčnou osobou a podnikem, který jí vyplácí odměnu, má být posuzován z hlediska právních předpisů země, v níž má podnik sídlo?

2) Mají být ustanovení práva Společenství ohledně volného pohybu pracovníků a rovného zacházení s nimi ve členských státech, zejména články 48 a 51 Smlouvy o EHS, čl. 3 odst. 1, čl. 13 odst. 2 písm. b) [nově písmeno c)] a čl. 14 odst. 2 písm. c) (nově článek 14b), vykládána tak, že brání tomu, aby právní předpisy příslušné země upravující pracovní smlouvu a náhradu škod způsobených pracovními úrazy svými účinky zabraňovaly dotyčné osobě odvolávat se na tyto právní předpisy v rámci pracovního poměru s podnikem, který jí vyplácí odměnu, i v rámci vztahu (jejího i jejích právních nástupců) s pojistitelem pracovních úrazů s odůvodněním, že plavidlo nepluje pod vlajkou státu, v němž má podnik sídlo?“

11 Pro podrobnější popis skutkových okolností sporu v původním řízení, průběhu řízení a písemných vyjádření předložených Soudnímu dvoru se odkazuje na zprávu k jednání. Tyto údaje ze spisu jsou dále převzaty pouze v míře nezbytné pro úvahy Soudního dvora.

K první otázce

12 V tomto ohledu postačí zdůraznit, že z čl. 4 odst. 1 nařízení č. 1408/71 vyplývá, že toto nařízení se vztahuje na právní předpisy členských států týkající se různých odvětví sociálního zabezpečení. Kolizní normy, uvedené v hlavě II nařízení, zahrnující články 13 a 14, tedy odkazují pouze na tyto právní předpisy.

13 Na první otázku je tudíž třeba odpovědět, že nařízení č. 1408/71 neobsahuje kolizní normy ohledně právních předpisů použitelných na pracovní poměr mezi pracovníkem a zaměstnavatelem.

Ke druhé otázce

14 Za prvé je namístě poznamenat, že vnitrostátní soud zde zkoumá případ pracovníka, zaměstnaného na lodi plující pod vlajkou členského státu, jemuž za tuto práci vyplácí odměnu podnik sídlící v jiném členském státě, na jehož území má pracovník bydliště.

15 Vnitrostátními právními předpisy použitelnými na daný případ jsou, podle čl. 14 odst. 2 písm. c) nařízení č. 1408/71 ve znění platném v rozhodné době výše uvedeného sporu v původním řízení, právní předpisy toho členského státu, v němž má podnik sídlo.

16 Dle názoru předkládajícího soudu je podle tohoto ustanovení v projednávaném případě použitelný výše uvedený belgický zákon ze dne 10. dubna 1971 o pracovních úrazech. Ustanovení čl. 76 odst. 1 bod 4 tohoto zákona přitom podřizuje zapojení do stanoveného systému sociálního zabezpečení podmínce, aby loď, na níž je pracovník zaměstnán, plula pod belgickou vlajkou. Účinkem této podmínky je tak vyloučení pracovníka, zaměstnaného na lodi plující pod vlajkou jiného členského státu než Belgie, z působnosti tohoto zákona, a to i když pracovník sám má bydliště v Belgii a též podnik, který mu vyplácí odměnu, sídlí v Belgii.

17 Druhou otázku vnitrostátního soudu je tudíž třeba chápat tak, že směřuje ke zjištění, zda ustanovení čl. 14 odst. 2 písm. c) nařízení č. 1408/71 ve znění platném k únoru 1980 je nutno vykládat tím způsobem, že jeho účinek způsobuje, pokud jde o osoby spadající do působnosti tohoto ustanovení nebo jejich právní nástupce, nepoužitelnost: a) ustanovení použitelných právních předpisů členského státu, podle něhož je podmínka, že loď, na níž je pracovník zaměstnán, pluje pod vlajkou tohoto členského státu, nutná pro zapojení do daného systému sociálního zabezpečení, b) jakéhokoli ustanovení v právních předpisech tohoto členského státu, které stanoví absolutní neplatnost pracovní smlouvy v případě, že takové ustanovení omezuje plnou účinnost kolizní normy stanovené v čl. 14 odst. 2 písm. c).

18 V tomto ohledu je na místě zdůraznit, že podle judikatury Soudního dvora tvoří ustanovení hlavy II nařízení č. 1408/71, zahrnující článek 14, celistvý a jednotný systém kolizních norem (viz zejména rozsudek ze dne 10. července 1986, Luijten, věc 60/85, Recueil s. 2365) a že cílem těchto ustanovení není pouze vyloučit použití několika vnitrostátních právních úprav současně a z toho vyplývající možné komplikace, nýbrž zároveň zabránit tomu, aby pro nedostatek použitelných právních předpisů zbavovala osoby spadající do působnosti nařízení č. 1408/71 ochrany

v oblasti sociálního zabezpečení. Zejména platí, že podmínky stanovené členským státem pro zapojení určité osoby do systému sociálního zabezpečení nemohou mít za účinek vyloučení osob, na něž se dotčené právní předpisy podle nařízení č. 1408/71 vztahují, z působnosti těchto právních předpisů (rozsudek ze dne 3. května 1990 – Kits van Heijningen, body 12 a 20, věc C-2/89, Recueil s. I-1755).

¹⁹ V důsledku toho by ustanovení čl. 14 odst. 2 písm. c) nařízení č. 1408/71 ztrácelo veškerou účinnost, pokud by podmínka pro zapojení týkající se vlajky plavidla a stanovená právními předpisy členského státu, na jehož území má podnik vyplácející pracovníkovi odměnu své sídlo, byla vymahatelná osobami, na něž se vztahuje čl. 14 odst. 2 písm. c).

²⁰ Výše uvedený výklad platí rovněž pro ustanovení vnitrostátních právních předpisů o neplatnosti pracovní smlouvy. Tato ustanovení nemohou svými účinky bránit použití kolizních norem uvedených v nařízení č. 1408/71.

²¹ S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba odpovědět na druhou otázku tak, že ustanovení čl. 14 odst. 2 písm. c) nařízení č. 1408/71 ve znění platném v únoru 1980 je nutno vykládat tak, že jeho účinek způsobuje, pokud jde o osoby spadající do působnosti tohoto ustanovení nebo jejich právní nástupce, nepoužitelnost: a) ustanovení použitelných právních předpisů členského státu, podle něhož je podmínka, že loď, na níž je pracovník zaměstnán, pluje pod vlajkou tohoto členského státu, nutná pro zapojení do daného systému sociálního zabezpečení, b) jakéhokoli ustanovení v právních předpisech tohoto členského státu, které stanoví absolutní neplatnost pracovní smlouvy v případě, že takové ustanovení omezuje plnou účinnost kolizní normy stanovené v čl. 14 odst. 2 písm. c).

K nákladům řízení

²² Výdaje vzniklé Komisi Evropských společenství, která předložila Soudnímu dvoru vyjádření, se nenahrazují. Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před vnitrostátním soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud.

Z těchto důvodů

SOUDNÍ DVŮR (šestý senát)

o otázkách, které mu položil Hof van Cassatie van België rozsudkem ze dne 18. června 1990, rozhodl takto:

1) Nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství neobsahuje kolizní normy ohledně právních předpisů použitelných na pracovní poměr mezi pracovníkem a zaměstnavatelem.

2) Ustanovení čl. 14 odst. 2 písm. c) nařízení (EHS) č. 1408/71 ve znění platném v únoru 1980 je nutno vykládat tak, že jeho účinek způsobuje, pokud jde o osoby spadající do působnosti tohoto ustanovení nebo jejich právní nástupce, nepoužitelnost: a) ustanovení použitelných právních předpisů členského státu, podle něhož je podmínka, že loď, na níž je pracovník zaměstnán, pluje pod vlajkou tohoto členského státu, nutná pro zapojení do daného systému sociálního zabezpečení, b) jakéhokoli ustanovení v právních předpisech tohoto členského státu, které stanoví absolutní neplatnost

pracovní smlouvy v případě, že takové ustanovení omezuje plnou účinnost kolizní normy stanovené v čl. 14 odst. 2 písm. c).

ISAP ISAP ISAP ISAP ISAP ISAP